

บทคัดย่อ

ลวดลายผ้า เป็นคุณค่าความงามเชิงศิลปะที่สำคัญของผ้า ที่สามารถเป็นพลังทางสังคมในการโน้มน้าวใจและสื่อความหมาย ดังนั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงมองลวดลายผ้าในฐานะสื่อสัญลักษณ์ของกลุ่มคนโดยศึกษาจากกลุ่มคนที่เรียกตนเองว่าลาวเวียง ที่ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารในสังคม เพื่อค้นหาความหมายทางสังคมและวัฒนธรรมและวิธีการสื่อความหมายในรูปแบบนามธรรม

ลวดลายผ้า เกิดขึ้นจากระบบความคิดของมนุษย์ที่มีระเบียบแบบแผน ซึ่งถูกผูกโยงเข้ากับกฎเกณฑ์ทางสังคม กฎเกณฑ์ในการจัดระเบียบโครงสร้างของลวดลายและองค์ประกอบของลวดลายถูกกำกับด้วยสังคม ซึ่งแม้แต่ปัจเจกเองก็ยอมรับและปฏิบัติตามโดยไม่รู้สึกตัว ลวดลายผ้า เป็นคลังความรู้ของผู้หญิงและเป็นบทบาทหน้าที่เฉพาะของผู้หญิงที่แยกออกจากผู้ชายอย่างเด่นชัด ในสังคมกสิกรรมที่การแบ่งแยกแรงงานตามเพศเป็นพื้นฐานสำคัญของสังคม หากแต่การแบ่งแยกนี้ได้แสดงอยู่ภายในโครงสร้างของลวดลายผ้าด้วย คือ ผ่านของผู้ชายจะมีลักษณะโครงสร้างตรงกับโครงสร้างลวดลายส่วนบนของผ้าห่ม ส่วนผ้าหน้ามุ้งของผู้หญิงมีโครงสร้างตรงกับโครงสร้างลวดลายส่วนล่างของผ้าห่ม ในอีกแง่หนึ่งที่สำคัญคือ การสื่อความหมายของลวดลายผ้ามีทั้งในระดับปัจเจกและกลุ่ม ในระดับปัจเจกบุคคลนั้นมุ่งแสดงออกถึงคุณสมบัติของตนเอง เป็นสำคัญ เพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่นในสังคม ส่วนในระดับกลุ่มนั้น ลวดลายผ้าเป็นการรวมกลุ่มทางสังคมในโลกสามัญ โดยมุ่งแสดงความสมบูรณ์ทางสังคมอันเป็นอุดมคติหลักผ่านความหมายที่ฝังอยู่ในลวดลายที่เชื่อมโยงกับความหมายในพิธีกรรมความเชื่อ โดยเฉพาะลายนาคซึ่งเป็นลวดลายที่ปรากฏอยู่ในพื้นที่ทั้งทางศาสนาและสามัญ นาคเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายของลักษณะคู่ตรงข้ามโดยแทนทั้งดิน น้ำและภูเขา เพื่อสื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ที่เป็นสิ่งสำคัญต่อระบบการผลิตในสังคมกสิกรรม นาคจึงเป็นสัญลักษณ์ที่บรรจุลักษณะของคู่ตรงข้ามที่ถูกหลอมรวมในรูปธรรมเดียวกัน ที่มุ่งสร้างความสมบูรณ์ทางสังคม

ลวดลายผ้า เป็นพลังของมนุษย์ในการสื่อสารอีกรูปแบบที่สำคัญ ที่เป็นสื่อที่บรรจุความหมายทางสังคมทั้งในระดับปัจเจกและกลุ่ม ที่ถูกแสดงออกผ่านรูปภาพในชีวิตประจำวัน ซึ่งการอ่านและทำความเข้าใจความหมายของสิ่งนี้จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมนั้นด้วย